

Lesbrief | Online lesgeven

Format

Titel les	
Vak en klas	
Tijdsduur	
Doelstellingen van de les	
Ingeleverd huiswerk	
In te leveren huiswerk volgende les	

Tijd (van - tot)	Blok*	Doel(en)	Leeractiviteit	Begeleidingsvorm	Werkvorm	Resultaten / producten	Materialen / media	Bijzonderheden / technische aandachtpunten

*Het soort blokken worden onder het kopje 'lesvoorbereiding' uiteen gezet.

Aandachtspunten

Structuur bieden aan studenten over een vak zorgt voor duidelijkheid. Het helpt om voorafgaand de volgende punten aan bod te laten komen:

1. Bij de eerste les geef je aan wat de student die dag gaan doen en wat ze voor volgende week kunnen verwachten. Op die manier weet de student wat de opgesplitste doelen zijn. De doelen voor de desbetreffende les kun je bij aanvang van de les communiceren. De doelen/ het huiswerk voor de volgende les kun je in een Microsoft Teams-planner verwerken. Ook kun je de documentenstructuur zo opbouwen dat de lesstof verdeeld is in de mapjes per week.
2. Maak een planning van alle activiteiten die horen bij het vak, zodat de student weet waar hij of zij aan toe is. Deel deze planning met iedere student en maak de planning zichtbaar in Microsoft Teams.
3. Spreek af waar op welke kanalen informatie te vinden is en waar studenten hun opdrachten kunnen inleveren. Spreek ook af wanneer jij als docent bereikbaar bent voor het vak zodat je in tijden van online lesgeven ook eigen ontspanning kunt vinden naast het lesgeven.
4. Spreek af hoe de student in de eigen tijd aan het werk gaat. Geef kaders in de vorm van blokken (in minuten) waarin ze werken en blokken waarin ze ontspannen of even iets anders doen dan achter de computer zitten.
5. Structuur zorgt voor rust. Zorg dat de lessen binnen eenzelfde vak een gelijke opbouw hebben. Zo raken de studenten gewend aan de aanpak en komt inhoud meer centraal te staan in plaats van de vorm.

Lesvoorbereiding

Bij de lesvoorbereiding is het belangrijk om de les zo in te delen dat deze uit verschillende blokken bestaat zodat de student naast ontvangen van informatie hier ook actief mee aan de slag kan. Het is belangrijk om een online les anders in te delen dan een fysieke les. Online lesgeven is intensief voor zowel de student als docent. Door de les in korte blokken op te hakken, houdt de student langer de aandacht door de afwisseling en hoeft jij als docent niet het uur vol te praten.

Hieronder wordt uitgelegd welke verschillende blokken er zijn en hoe deze ingezet kunnen worden. Verderop zie je voorbeelden van manieren hoe je een les op basis van de onderstaande blokken kunt opbouwen. Een belangrijke tip: kijk goed naar de duur van de totale les en de aparte blokken daarin. Voorkom lang informatie zenden of lang zelfstandig laten werken zodat de student de aandacht erbij kan houden.

Zorg tijdens de les voor focus. Hier past de uitspraak less is more. Stel jezelf als docent heldere doelen en verdeel deze doelen over de lessen. Houdt tijdens de lessen focus op deze doelen en deel deze ook met de student.

Blok Instructie

Een blok instructie kan worden toegevoegd aan een online les wanneer de studenten aan de slag gaan met opdrachten, waar zij instructies over dienen te krijgen. Denk hierbij aan inhoudelijke uitleg, duur voor de opdracht, waar en wanneer de opdracht wordt ingeleverd, hoe jij als docent te bereiken bent gedurende de opdracht.

Laat een instructieblok niet langer dan 15 minuten duren.

Blok Kennisoverdracht

Een blok kennisoverdracht wordt ingezet wanneer studenten nieuwe of herhaalde kennis ontvangen. In zo'n blok kun je ervoor kiezen gebruik te maken van een gedeelde PowerPoint die je samen met de studenten doorloopt, een (zelfgemaakte) video waarin de kennis wordt uitgelegd of een mondelinge uitleg van de docent. De voorkeur heeft bij deze optie wel om de informatie leesbaar te delen met de student, zodat zij mee kunnen lezen met wat er wordt verteld. Je kan er ook voor kiezen om een opname vooraf te maken waarin de informatie wordt uitgelegd.

Interactie met de student tijdens deze kennisoverdracht kan, maar het is niet noodzakelijk. Door na een blok kennisoverdracht een blok reflectie - vragen stellen te doen, krijgen de studenten de kans om dan hun vragen te stellen.

Laat een kennisblok niet langer dan 30 minuten duren. Activeer de studenten door vooraf aan het kennisblok vragen te stellen die de studenten tijdens het kennisblok moeten beantwoorden.

Blok eigen werktijd

In een blok eigen werktijd kunnen de studenten zelfstandig werken aan opdrachten en huiswerk. De Open Universiteit benoemt dat het stimuleren van zelfstandig werken van belang is. Tijdens zo'n zelfstandig werkmoment kun je de online les sluiten en op een later afgesproken tijdstip weer videobellen. Op die manier krijgen de studenten de kans om in rust aan de opdracht te werken. Je zou ook zelf uit de online les kunnen gaan en wanneer de zelfstandige werktijd voorbij is, kun je jezelf weer toevoegen aan de les. Zo kunnen de studenten zelfstandig werken maar wel met elkaar overleggen.

Ook kan een blok eigen werktijd aan het eind van de les worden ingepland. Je spreekt dan af met de studenten dat zij de opdracht op een afgesproken tijd (aan het eind van de les) digitaal inleveren. Je hoeft dan niet meer bij elkaar te komen, het inleveren van de opdracht is voor de individuele student het eind van de les.

Tijdens zo'n blok blijf je als docent wel beschikbaar voor vragen. Ook kun je stimuleren dat studenten aan elkaar vragen stellen wanneer ze er niet uitkomen. Zo kun je tweetallen aanwijzen en de student de opdracht geven om eerst met elkaar de vraag te bespreken en als ze er samen niet uitkomen, de vraag aan jou stellen.

Laat een blok eigen werktijd niet langer dan 45 minuten duren. Ben concreet in de opdrachten die je de studenten meegeeft. Zorg dat je heldere verwerkingsopdrachten meegeeft zodat een student concreet weet wat hij in de eigen werktijd kan doen en wat er aan het eind van het blok van hem verwacht wordt.

Zorg dat de student helder heeft:

- Wat hij moet doen.
- Waar en wanneer hij hulp kan krijgen.
- Hoe hij weet wat hij kan of moet verbeteren.

Blok reflectie & vragen stellen

Tijdens een blok reflectie & vragen stellen, blik je met de studenten terug op een eerder uitgevoerde opdracht. Zo wordt er gezamenlijk stilgestaan bij een uitgevoerde opdracht en krijgen studenten de kans om vragen te stellen aan elkaar en jou als docent. Dit blok kun je op verschillende momenten inzetten.

Bijvoorbeeld na het uitvoeren van een opdracht, na een brainstorm maar ook als opening van de les, waarbij wordt teruggeblikt op een uitgevoerde opdracht tijdens een eerdere les.

Wanneer de student in dit blok vragen stelt en jij als docent antwoord en feedback geeft, is het belangrijk om activerende feedback te geven zodat de student na het ontvangen verder kan met de opdracht.

Ook kun jij als docent vragen stellen aan studenten om te checken of zij de lesstof onder de knie hebben. Hierbij is veiligheid belangrijk. Bij het stellen van vragen aan de klas werkt het goed om direct een student aan te spreken. Het kan voor de student spannend zijn om de vraag te beantwoorden wanneer zij het antwoord niet weten. Dit is spannend omdat de gehele klas op dat moment meeluistert. Veiligheid is hierbij belangrijk, maar online ook moeilijker te waarborgen.

Laat een blok reflectie niet langer dan 20 minuten duren.

Blok brainstorm

Tijdens dit blok kun je uit de klas input verzamelen. Dit kan bijvoorbeeld door een Padlet te gebruiken. Zo kun je informatie verzamelen uit de klas en dit vervolgens weer bespreken. Dit doe je door buiten Teams gebruik te maken van een toegankelijke tool. Op [mbomediawijs.nl](https://www.mbomediawijs.nl) vind je verschillende Edutool-video's waar je kunt zien hoe online apps in de les in te zetten zijn.

Laat een blok brainstorm – activerende werkvorm niet langer dan 20 minuten duren. Afhankelijk van de app en het doel van de les kun je een groot deel van de les ook inrichten met een passende online applicatie.

Lesindeling

Op de eerste pagina vind je een formulier wat gemakkelijk ingevuld kan worden. Het formulier laat je nadenken over hoe je de beschikbare tijd voor de les op een efficiënte manier kunt indelen. Zoals al eerder benoemd werd, is het voor de student en docent prettiger werken om een online les anders in te delen dan een offline les. Door te werken in blokken, voorkom je een cognitive overload bij de student. Een cognitive overload ontstaat wanneer iemand in een keer veel informatie moet verwerken. Het brein kan dit niet aan, waardoor een groot deel van de informatie verloren gaat. In de onderstaande tabel zijn wat voorbeelden van lesindelingen te zien die je 1 op 1 kan overnemen of wat kan aanpassen.

Voorbeeld 1	Voorbeeld 2	Voorbeeld 3	Voorbeeld 4	Voorbeeld 5	Voorbeeld 6
Blok kennisoverdracht	Blok instructie	Blok instructie	Blok kennisoverdracht	Blok brainstorm	Blok brainstorm
Blok eigen werktijd	Blok brainstorm	Blok eigen werktijd	Blok reflectie	Blok reflectie	Blok instructie
Blok reflectie	Blok reflectie	Blok reflectie	Blok eigen werktijd	Blok kennisoverdracht	Blok eigen werktijd
Blok eigen werktijd	Blok kennisoverdracht	Blok kennisoverdracht		Blok eigen werktijd	
	Blok eigen werktijd				

Bronnen

Van contactonderwijs naar online onderwijs, Open Universiteit. Geraadpleegd via:

https://youlearn.ou.nl/web/hulp-bij-online-onderwijs/digitale-didactiek/-/pagestructurenavigator/165389742?_nl_ou_dlwo_pagestructure_viewer_portlet_WAR_nloudlwopagestructureportlet_facesViewIdRender=%2Fhtml%2Fviewer%2FcourseNavigator.xhtml

Toolgericht of doelgericht, Scienceguide. Geraadpleegd via:

<https://www.scienceguide.nl/2020/03/toolgericht-of-doelgericht/>

Afstandsleren: zo maak je online onderwijs effectief, Vernieuwonderwijs. Geraadpleegd via:

<https://www.vernieuwonderwijs.nl/afstandsleren/>

Cognitive Load Theory, belast je de leerling niet teveel?

<https://www.vernieuwonderwijs.nl/cognitive-load-theory/>